

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІИ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)



**МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018**

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

самоконтроль, ця частина документу сприяє організації вивчення іноземних мов і формуванню відповідальності за навчання.

Досьє містить набір тих робіт, які власник «Європейського мовного портфеля» вважає особливо вдалим, причому це можуть бути твори будь-якого виду: письмові тексти мовами, що містяться в мовному паспорті та в біографії мов, записи усного спілкування на різних носіях. Досьє виконує, таким чином, подвійну функцію: з одного боку, воно допомагає підвищити обізнаність про етапи власного навчання, що є суттєвим для самооцінювання, а, з іншого боку, може бути використано для документування власних здатностей і підтвердження у разі необхідності.

Використання «Європейського мовного портфоліо» надає цілу низку переваг:

- сприяє прозорості результатів вивчення конкретної іноземної мови;
- надає можливість провести порівняльний аналіз, спираючись на шкалу самооцінювання «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти»;
- спонукає до роздумів над власними досягненнями;
- дозволяє здійснювати постійний контроль процесу вивчення іноземних мов;
- дає змогу самостійно керувати процесом навчання, обираючи оптимальні методи і прийоми вивчення іноземних мов у кожному конкретному випадку;
- зумовлює підвищення відповідальності за власне навчання і використання іноземної мови у професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. Київ, 2004.
2. Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. Europarat. Langenscheidt, 2001.
3. Аззоліні Л. С., Амеліна С. М., Гаманюк В. А., Жданова Н. С. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. Київ, 2014. 136 с.

S. Amelina

USE OF LANGUAGE PORTFOLIO IN STUDY OF FOREIGN LANGUAGES

The article deals with the use of language portfolios in the process of learning foreign languages by future professionals. The growth of the relevance of the language portfolio in the context of autonomous learning and the growth of students 'and specialists' mobility is considered. The emphasis is on the benefits of self-management of students in the process of learning and evaluating its results. The use of three components of the «European Language Portfolio» is specified: a language passport, a biography of language learning, a dossier. The significance of the language portfolio for increasing the responsibility of students for their own learning and the use of a foreign language in professional activities is determined.

Keywords: language portfolio, foreign language, student.

УДК 378.091.2-051:94

Арабаджи С. С.

МОЖЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ МОЛОДІЖНИХ ПРОЕКТІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ-ІСТОРИКІВ НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТУ «ІСТОРІЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ В РОДИНІ»

В розвідці охарактеризовано можливості, які відкривають міжнародні молодіжні проекти для підготовки фахівців-істориків. Показано, що впродовж участі в проекті студенти глибше осмислюють історичний досвід, розвивають компетенцію оперувати фактами та лаконічно й аргументовано висловлювати власну точку зору, розвивають навички пошуку необхідної інформації, а також вчаться працювати з усною історією.

Ключові слова: фахівці-історики, молодь, студенти, міжнародний проект, можливості.

Для вищої освіти в Україні є справжнім викликом інтернаціоналізація освітнього процесу, визнання молодих фахівців на європейському рівні, налагодження діалогу з іноземними фахівцями та обговорення дискусійних питань. Осмислення історичного досвіду, компетенція оперувати фактами та лаконічно й аргументовано висловлювати власну точку зору, навичка пошуку необхідної інформації є вкрай необхідними для якісної підготовки фахівців-істориків. Краще оволодіти даними компетенціями допоможе практична складова процесу навчання, яка буде доповнювати теоретичний базис. Здобути практичний досвід можуть допомогти міжнародні молодіжні проекти, під час яких студенти краще осмислюють отриману теорію, практикують навичку вести дискусії, вдосконалюють знання іноземної мови та одночасно практикують висловлювати власні думки різними мовами. На прикладі молодіжного україно-польсько-німецького проекту «Історія починається в родині» спробуємо проаналізувати ті знання і навички, які вдосконалюють студенти впродовж реалізації проекту [1].

Проект здійснювався Міжнародною громадською організацією «Основи свободи» як частина програми «Україна активна: загоєння минулого» спільно з Міжнародним домом зустрічей молоді в Освенцимі (Польща), Фундацією Нижньосаксонських місць пам'яті/Місце пам'яті Берген-Бельзен

(Німеччина). Проект складався з трьох основних зустрічей в кожній з країн партнерів та двох національних (проміжних) зустрічей. Дана ініціатива ставила кілька навчальних цілей: по-перше, познайомити молодих людей з історичним контекстом подій Другої світової війни в трьох країнах крізь призму спогадів в родинях, дослідити, як формувалась пам'ять в сім'ях, по-друге, навчитися працювати з усною історією, по-третє, усвідомити уроки минулого, що дозволять поєднати незагоєне минуле з теперішньою ситуацією у світі, а також спробувати побудувати модель кращого майбутнього, розуміючи причинно-наслідкові зв'язки тощо.

Кожна з зустрічей мала чітку програму і певну мету. Перша зустріч була організована у Львові, під час проведення якої фасилітатори ставили собі за мету познайомити учасників між собою, створити безпечний простір для вільного висловлювання думок, навчити складати анкету-опитувальник для проведення інтерв'ю, знімати відео, опанувати навичку верифікації фактів, транскрибування тексту та оформлення «готового продукту» [2]. Цих цілей фасилітатори намагалися досягнути, використовуючи підхід до навчання через досвід та цикл Колба. Зверталися до досвіду учасників та намагалися переосмислити історії, які зберігаються в родинях через роботу у групах, індивідуальні рефлексії. Для реалізації поставленої мети фасилітатори зустрічі провели кілька майстер-класів, під час яких учасники потренувались складати анкету-опитувальник, познайомилися з особливостями роботи технічних засобів для фіксації інтерв'ю, спробували себе в ролі свідка, інтерв'юера, аналітика. Учасники зустрілися зі Степаном Горечим – активістом руху ОУН, колишнім політичним в'язнем ГУЛАГу (покарання відбував у виправно-трудових таборих Кенгіру, Спаська, Актасу, Карабасу, Сарані (тепер Казахстан), Норильська (тепер Російська Федерація), який брав участь у Норильському повстанні і взяли в нього інтерв'ю [3].

Знайомство з історією м. Львова під час Другої світової війни проходило у формі історичного квесту, що складався із трьох маршрутів, кожен з яких дозволяв пізнати Львів у кількох історичних перспективах. Учасники виконували завдання, знайомилися з містом за допомогою спеціальних позначок, зустрічалися з гідами та рефлексували в місцях пам'яті. Координатори квесту, завданнями які були підготовлені, допомогли познайомитися учасникам зі складною історією населення м. Львова під час Другої світової війни та пам'яттю про цю війну. Цього вдалося досягнути через відображення життя представників різних етнічних груп тогочасного міста, через спогади очевидців та родинні історії. На думку Людмили Левченко, не менш важливим був супровід експертів, які стали гідами у ключових місцях історичного значення. Під час таких зустрічей молодь мала можливість заглибитися в історію місць, про які їм розповідали фахівці, та поділитися думками щодо отриманої інформації. Цей квест став не лише пригодою, але й поштовхом до переосмислення спільного минулого [4].

Наступна проміжна зустріч суто української команди проходила у вересні поблизу м. Вінниці, під час якої, учасники готувалися до візиту до Меморіального комплексу та музею Аушвіц-Біркенау (включає повністю збережені території двох концентраційних таборів – Аушвіц I та Біркенау II), знайомилися з його історією, джерелами, завдяки яким можливо більше дізнатися про умови утримання в'язнів тощо. Особливу увагу фасилітатори проекту звернули на те, як працювати з дискусійними питаннями стосовно різних поглядів на події Другої світової війни, розбиралися, як працювати з різним баченням свідків подій. Одна з сесій зустрічі була присвячена постправді, учасники обговорювали інформаційні викривлення в спогадах очевидців. Оскільки кожна зустріч передбачає практичний компонент, під час якого учасники можуть закріпити отримані знання і на власному досвіді проаналізувати отримані результати, координаторами в Україні було прийнято рішення познайомити учасників з видами і методами роботи з місцями пам'яті. Після екскурсій до Ставки Гітлера «Вервольф» і відвідування місць пам'яті у м. Вінниці, молодь провела міні дослідження.

Друга україно-польсько-німецька зустріч проходила в Міжнародному домі зустрічей молоді в Освенцимі (Польща). Впродовж тижня учасники ознайомились з історією заснування цього дому зустрічей, особливостями його роботи, відвідали екскурсії, які розкривали історію створення і функціонування колишніх концтаборів Auschwitz I та Auschwitz II-Birkenau, дізнавалися історії єврейських родин Освенцима в Єврейському музеї. Цінним була рефлексія після відвідування музеїв та меморіальних комплексів, наявність безпечного простору, в якому учасники ділилися своїми почуттями, що виникали в них, та думками.

Обов'язковою умовою участі в проекті було виконання домашнього завдання: кожний учасник мав взяти інтерв'ю у члена родини про те, які події відбувались з родиною під час Другої світової війни, що відчували свідки подій, показати як історична пам'ять передається в родині, змонтувати відео, зробити субтитри англійською мовою та транскрипт двома мовами (мова оригіналу та англійська). Цінним в проекті був процес перегляду цих інтерв'ю, знайомство з долями людей і родин в різних країнах під час війни, обговорення і рефлексія. З родинями з України, Польщі та Німеччини відбувалися дуже різні події, погляди на певні ситуації є часто протилежними і дискусійними. Однією з цілей проекту було створення майданчика, де молодь зможе безпечно говорити про історію, почути думки один одного, отримати емпатію. Учасники обговорювали, яку

роль відіграє історія Другої світової війни в їх родинях. Наприкінці зустрічі була організована екскурсія старим містом та єврейським кварталом Кракова.

Друга проміжна зустріч для українських учасників проходила в м. Києві. Ключовими питаннями, з якими знайомилися і які обговорювали учасники були тоталітарний режим, що існував за радянських часів, нацистські злочини під час окупації українських земель та голокост. Під час відвідування Галузевого державного архіву Служби безпеки України учасники познайомилися з історією створення архіву, його структурою та основними фондами, а також мали змогу попрацювати з архівними справами. Учасники, які мали репресованих родичів, отримали консультації щодо місцезнаходження їх справ. Особливо учасників вразили справи, в яких зберігаються протоколи рішень Особливої трійки НКВС та матеріали справ репресованих та розстріляних осіб в 1937-1938 рр.

Другий день проміжної зустрічі був присвячений знайомству з історією м. Києва в роки Другої світової війни з наголосом на нацистські злочини та голокост. Для глибшого занурення в тему, учасники відвідали Національний історико-меморіальний заповідник Бабин Яр та прослухали екскурсію від наукового співробітника. Молоддю був розроблений опитувальник і проведено інтерв'ювання мешканців Києва стосовно місць пам'яті, які існують у місті, а також підготовлено презентації з аналізом отриманих результатів. Окрема сесія була присвячена темі «Тоталітаризм і колективна пам'ять». На цій зустрічі учасники готувалися до візиту до місця пам'яті «Берген-Бельзен» та знайомилися з щоденником Анни Франк, яка загинула у однойменному концентраційному таборі.

Завершальна зустріч проходила у Будинку Анни Франк в м. Олдау (Німеччина), впродовж якої учасники познайомилися з історією виникнення та особливостями функціонування місця пам'яті «Берген-Бельзен». Дізналися про основні етапи процесу трансформації табору для бельгійських та французьких військовополонених у концентраційний табір, відвідали залізничний шлях та історичні частини місця пам'яті Берген-Бельзен, познайомилися з особливостями формування експозицій виставки з історії табору. Перегляд документальної відео хроніки про процес звільнення табору, поховання жертв та лікування в'язнів, що вижили, сприяв осягненню масштабів трагедії, що сталося. Для істориків дуже цінним було знайомство з досвідом роботи з усною історією в Берген-Бельзені, робота з інтерв'ю свідків подій. Учасники проекту мали змогу зустрітися та поспілкуватися з людиною, яка у складі військових сил Великої Британії брала участь у звільненні концентраційного табору.

Таким чином, під час участі у програмі, учасники, що навчаються на спеціальності «Історія» Маріупольського державного університету, змогли поглибити та закріпити знання з наступних дисциплін, що викладаються: «Історія України», «Історія СРСР», «Джерелознавство», «Історія Західної Європи та Північної Америки в новий і новітній час», «Україна в Другій світовій війні». Участь у подібних проектах значно розширює знання молоді, допомагає вдосконалити уміння та навички роботи з усною історією, поглиблює розуміння необхідності захисту прав людини задля попередження злочинів проти людства, допомагає налагодити діалог та співпрацю між різними народами.

Список використаної літератури

1. Історія починається в родині... Міжнародний молодіжний проект. URL: http://www.iofc.org/uk/ua-history-begins-in-the-family-project_ukr (дата звернення: 25.03.2018).
2. Pasternak E. «Historia zaczyna się w rodzinie...» Polsko-niemiecko-ukraiński projekt dla młodzieży. URL: http://www.dialogue-of-generations.org/pl_PL/historia-zaczyna-sie-w-rodzinie-polsko-niemiecko-ukrainski-projekt-dla-mlodziezy/ (дата звернення: 25.03.2018).
3. Meeting with Stepan Horechyi. 2017. URL: http://www.dialogue-of-generations.org/en_US/meeting-with-stepan-horechyi-2017/ (дата звернення: 25.03.2018).
4. Levcheniuk L. A unique quest reveals the history of Lviv during WWII to the Polish, German and Ukrainian youth. URL: http://www.dialogue-of-generations.org/en_US/unikalnyj-kvest-vidkryv-dlya-molodi-z-polshhi-nimechchyny-ta-ukrayiny-istoriyu-lvova-chasiv-drugoyi-svitovoyi-vijny/ (дата звернення: 25.03.2018).

S. Arabadzhy

OPPORTUNITIES GIVEN BY INTERNATIONAL YOUTH PROJECTS FOR TRAINING EXPERTS IN HISTORY AS EXAMPLIFIED BY THE PROJECT “HISTORY STARTS IN THE FAMILY”

The search characterizes the opportunities which are offered by the international youth projects for training experts in history. Competences which can be developed while taking part in them are described. It indicates that in the course of participation in the projects the students comprehend the historical experience more profoundly, develop the competence of using the facts and express their personal point of view concisely and in justified manner, improve their skills in information searching and learn to work with oral history. As exemplified by the joint Ukrainian, Poland and German project — “History starts in the family” the article describes the stages which the students go through when the project is being realized. The scope of every part of the programmer has been discussed.

Keywords: experts in history, youth, students, international project, opportunities.